

Ömer Seyfettin’de Dil Sorunsalı ve Yansımaları

Tevfik EKİZ*

ÖZET

Ömer Seyfettin (1884–1920), her ne kadar öncelikli olarak kurmaca eserleri bağlamında Türk kısa öykücülüğünün kurucusu olarak tanınsa da, özellikle 1911 yılında *Genç Kalemler* dergisinde yayımlanan “Yeni Lisan” başlıklı makalesiyle, Türkçede sadeleşme hareketinin bir anlamda manifestosunu kaleme almış bir yazardır. Bu makale, Cumhuriyet Dönemi dil çalışmaları ve Dil Devrimi açısından önemli bir kaynak niteliği taşımaktadır.

Bu çalışmada, Ömer Seyfettin’in dil ile ilişkili toplumsal, kültürel, düşünsel ve politik alanlarda karşılaştığı temel sorunlara karşılık olarak kullandığımız “dil sorunsalı” kavramı, onun öncülüğünde başlatılan “Yeni Lisan Hareketi” çerçevesinde ele alınmıştır. Söz konusu sorunsal, parçalanmakta olan bir imparatorluktan yeni bir millet yaratma düşüncesinin, dönemin ruhuna uygun bir yansıması olarak geniş bir perspektifte değerlendirilmiştir.

Bilindiği üzere dil, salt bir iletişim aracı değil, bir ulusun kültürünün de en önemli taşıyıcısıdır. Ömer Seyfettin, Osmanlı’nın son döneminde halk ile aydınlar ve yönetici sınıf arasında giderek büyüyen dilsel kopukluğu, Osmanlıcanın yapay ve ağır yapısını ilerlemenin, çağdaş uygarlığın ve düşünsel üretimin önünde bir engel olarak görür. Çağının birçok aydınından farklı olarak o, yazı dili ile konuşma dili arasındaki farkı kapatmanın çözüm yollarını ortaya koyarken, büyük bir dil bilincinin oluşumuna da öncülük eder.

Batı’da dilin arılaştırılması işlevini Fransa’da Fransız Akademisi, Almanya’da ise Dil Cemiyetleri gibi kurumlar üstlenirken; Ömer Seyfettin’in bu görevi sınırlı bir arkadaş çevresiyle -Ali Canip Yöntem, Necip Türkçü, Ziya Gökalp gibi isimlerle birlikte- yerine getirmeye çalıştığını görürüz. Bu çalışmada, dilimizin tarihsel süreçte geçirdiği evreler, “Yeni Lisan Hareketi” ve günümüze yansımaları dilde sadeleşme bağlamında ele alınmış; Ömer Seyfettin’in dil sorunsalının

* Doç. Dr. Çankaya Üniversitesi, Ankara/Türkiye. E-posta: ekiz@cankaya.edu.tr
ORCID: 0000-0002-6817-5021 DOI: 10.32704/9789751751683.2024.0430

temelinde millet olma bilincinin yattığı vurgulanmaya çalışılmıştır. Bu bilincin başarıyla günümüze ulaştığının bir göstergesi olarak, 20. yüzyılda gerçekleştirdiğimiz ve dilimizin yabancı öğelerden arındırılmasıyla özetlenebilecek Dil Devrimi ile devrimin içerisinde olan bilim, edebiyat ve felsefe dili olarak Türkçemiz örnek gösterilebilir.

Anahtar Sözcükler: Ömer Seyfettin, dil sorunsalı, Yeni Lisan Hareketi, millet olma, Dil Devrimi, dilde sadeleşme.

The Language Problem and Its Reflections in Ömer Seyfettin

ABSTRACT

Although Ömer Seyfettin (1884–1920) is primarily recognised as the founder of Turkish short story writing in the context of his fictional works, he also penned a manifesto of sorts for the Turkish language simplification movement, particularly in his article titled ‘Yeni Lisan’ (New Language), published in the *Genç Kalemler* magazine in 1911. This article is also an important source in terms of language studies and the Language Revolution during the Republican Era.

In this study, the concept of the ‘language problem,’ which we use in response to the fundamental issues Ömer Seyfettin encountered in the social, cultural, intellectual, and political spheres related to language, has been examined within the framework of the ‘New Language Movement’ he pioneered. This problem has been evaluated from a broad perspective as a reflection, in keeping with the spirit of the era, of the idea of creating a new nation from a disintegrating empire.

As is well known, language is not just a means of communication; it is also the most important carrier of a nation’s culture. Ömer Seyfettin perceives the linguistic disconnect between the people and the intellectuals and ruling class, which grew increasingly pronounced in the final period of the Ottoman Empire, and the artificial and cumbersome structure of Ottoman Turkish as an obstacle to progress, modern civilisation, and intellectual production. Unlike many intellectuals of his time, he proposes solutions to bridge the gap between the written and spoken languages, thereby fostering the development of a profound linguistic consciousness.

In the West, the function of purifying language is undertaken by institutions such as the French Academy in France and the Language Societies in Germany; we see that Ömer Seyfettin attempted to fulfil this role within a limited circle of friends, alongside figures such as Ali Canip Yöntem, Necip Türkçü, and Ziya Gökalp. This study examines the stages our language has undergone throughout history, the ‘New Language Movement’

and its reflections on the present day in the context of linguistic simplification, emphasising that the basis of Ömer Seyfettin's linguistic problem lies in the consciousness of nationhood. As an indication that this consciousness has successfully reached the present day, our Turkish language, which is in motion as the language of science, literature, and philosophy, exemplified by the Language Revolution we achieved in the 20th century, which can be summarised as the purification of our language from foreign elements, can be cited.

Keywords: Ömer Seyfettin, language problem, New Language Movement, nationhood, Language Revolution, language purism.

“Ülkesini, yüksek istiklâlini korumasını bilen Türk milleti, dilini de yabancı diller boyunduruğundan kurtarmalıdır.” (Atatürk)

1. Giriş ve Tarihsel Arka Plan

Ülkemizde, Ömer Seyfettin’in kuramsal ve edebî eserleri başta olmak üzere, yaşamı ve kişiliği üzerine pek çok bağlamda çalışma mevcuttur. Onun, dilimizin öncelikle Arapça ve Farsça, sonrasında Batı dillerinden arındırılmasını amaçlayan ve burada sorunsal olarak ele alınan “Yeni Lisan Hareketi”, Büyük Önderimiz Gazi Mustafa Kemal Atatürk öncülüğünde 12 Temmuz 1932’de başlatılan Dil Devrimi’ne de düşünsel anlamda zemin hazırlaması açısından son derece önemlidir. Bu çalışma, Ömer Seyfettin’in kuramsal metinleri temel alınarak hazırlanmıştır.

Yazı dili olarak Türkçeye dair kanıtlar 8. yüzyılın başında Göktürklerin Orhun Yazıtları’nda görülür. Bu yazıtların çözülmesi Türkoloji, Türklük açısından önemli bir gelişmedir. Dilimiz, doğası gereği o günden günümüze pek çok dilden hem etkilenmiş hem de o dilleri etkilemiştir. Ancak 16. yüzyıldan itibaren Arapça ve Farsça dilimizi, sözcük düzeyinde kalmayıp, dilbilgisel olarak da etkilemiştir. Türklerin İslamiyet’i kabul etmeleri sonrası din ve bilim dili olarak Arapçayı, resmi ve edebiyat dili olarak Farsçayı kullandıklarını, bunun ana nedeninin “Selçukluların ana kitlesi Oğuzların Kaşgar, Balasagun, Turfan gibi Türk kültür merkezlerinden uzakta, konar göçer bir hayat yaşıyor” olmalarına ve ana dilleri olan Oğuz ağzını konuşmalarına, edebî bir Türk dili geliştiremediklerine, Ön Asya’da hazır buldukları bu dilleri kullanmalarına vurgu yapar Ercilasun (Ercilasun 2013: 420). Bu, Türkçenin Arapça ve Farsça karşısında konumuna tarihsel ve sosyolojik bir yaklaşım olup, ulusların dil tercihlerinin kültürel ve coğrafi koşullarla belirginleştiğini ortaya koyar.

Türk diline, dilin sadeleştirilmesine dair tartışmalar yeni değildir. Tarihsel olarak bakıldığında sadeleştirme çalışmaları 10. yüzyıldan itibaren çok çeşitli dönemlerde yinelenmiş ancak başarısız kalmış girişimler olarak görülür.² Dilimizin yabancı öğelerden arındırılması çalışmalarının çok genel hatlarıyla iki aşamada gerçekleştiği görülmektedir. Bunlardan ilki Osmanlı döneminde Arapça ve Farsçaya yönelik, ikincisi ise 1932 yılında Türk Dil Kurumu’nun kurulmasıyla planlı olarak gerçekleştirilen Dil Devrimi’yledir.

² Dilimizde sadeleşme çalışmaları konusunda Bkz. Ağâh Sırrı Levend: *Türk Dilinde Gelişme Sadeleşme Evreleri*; Dil Devrimi Üzerine. Kâmile İmer: *Türkiye’de Dil Planlaması: Türk Dil Devrimi*; Yusuf Ziya Öksüz: *Türkçenin Sadeleşme Tarihi. Genç Kalemler ve Yeni Lisan Hareketi* başlıklı çalışmasının birinci bölümünü “Tanzimat’tan Yeni Lisan Hareketine kadar Türkçenin Sadeleşme Tarihi” konusuna ayırmıştır.

Bu çalışmada Ömer Seyfettin'in 1911-1912 yılları arasında Selanik'te yayımlanan *Genç Kalemler* Dergisi'nde dilde sadeleşmenin gerekçelerini ortaya koyduğu, manifesto niteliğindeki kuramsal metnine ve Yeni Lisan Hareketi'ne odaklanılacaktır. Bu konuya derinlemesine eğilen Öksüz, *Genç Kalemler* ve Yeni Lisan Hareketi'ni "edebî olmaktan çok fıkri ve sosyal bir hareket" olarak tanımlar (Öksüz 2016: 77, 112). Onun bu yaklaşımı, Yeni Lisan Hareketi'nin yalnızca edebî bir girişim olmadığını; aynı zamanda "millet olma" idealine yönelik toplumsal bir dönüşüm projesi olarak değerlendirildiğini ortaya koyar. Bu da hareketin ideolojik ve kültürel boyutunu vurgulaması açısından önemlidir. Benzer bir yaklaşımı Erarslan da benimser. Erarslan "Ömer Seyfettin'in dil ile ilgili hassasiyeti, yalnızca dili edebiyatın temel malzemesi olarak görmesiyle değil, Türklük bilinciyle de doğrudan ilgilidir." diyerek 19. yüzyılın ortalarından itibaren çok sayıda edebiyatçı tarafından desteklenen Türkçülük ve Türkçecilik hareketine kayıtsız kalmamış olmasına, özellikle de Necip Türkçü'ye vurgu yapar (Erarslan 2019: 602). Bu değerlendirmeler, Ömer Seyfettin'in dil anlayışının yalnızca estetik kaygılara dayanmadığını; aynı zamanda ulusal kimlik inşasıyla doğrudan ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda, dilde sadeleşme çalışmaları bir kültürel diriliş aracı olarak değerlendirilebilir. Söz konusu yaklaşımlar aynı zamanda bu çalışmanın da çıkış noktasını oluşturmaktadır.

Osmanlı'nın Batılılaşma çabalarıyla birlikte Tanzimat döneminde dilin sadeleştirilmesi üzerinde durulur. Batı'yla olan bu yakınlaşma kültürel etkileşimi sağlar, bir yabancı dil bilme önem kazanır ve Batı'nın diline, edebiyatına olan ilgiyi de beraberinde getirir. Bu aynı zamanda, bireyin kendi diline; kültürel, toplumsal, ekonomik yapıya; etnisiteye, bilime, ideolojiye ve dine özellikle de dile odaklanmasını, farklı açılardan değerlendirmesini ve kıyaslamasını zorunlu kılar. Ömer Seyfettin'in aldığı askeri eğitim ve görevleri nedeniyle farklı kültürel ortamlarda bulunması; döneminin aydınlarıyla kurduğu ilişkiler ve imparatorluğun parçalanmasına tanıklık etmesi, kendi ulusuna, özellikle de diline bakışını derinden etkilemiş ve dönüştürmüştür.

Çalışmada Ömer Seyfettin'in "Yeni Lisan" makalesi başta olmak üzere kuramsal yaklaşımları temel alınarak, dilde sadeleşme hareketinin tarihsel, düşünsel ve ideolojik boyutları incelenmekte ve onun dil anlayışının toplumsal dönüşümle ilişkisi değerlendirilmektedir. Bu bağlamda, *Genç Kalemler* çevresinde şekillenen Yeni Lisan Hareketi'nin söylemsel yapısı analiz edilmekte; hareketin Cumhuriyet Dönemi Dil Devrimi'ne uzanan etkileri ele alınmaktadır. Çalışmanın nihai amacı, Ömer Seyfettin'in dil anlayışının özünde "millet olma" sorunsalını barındırdığını ortaya koymak;

bu bağlamda kuramsal yaklaşımlarının hem Millî Edebiyat hareketine hem de modern Türkçenin oluşum sürecine olan katkılarını vurgulamaktır.

Ömer Seyfettin'in dil anlayışını tarihsel, düşünsel ve ideolojik boyutlarıyla ele alan bu bölümün ardından, dilde sadeleşme fikrinin Osmanlı modernleşme süreciyle nasıl kesiştiği ve Tanzimat'tan itibaren nasıl bir dönüşüm geçirdiği incelenmektedir. Bu çerçevede Batılılaşma hareketlerinin dil üzerindeki etkileri, Ömer Seyfettin'in kuramsal yaklaşımlarıyla ilişkilendirilerek değerlendirilecek, Yeni Lisan Hareketi'nin bu tarihsel arka planla nasıl bütünleştiği ortaya konacaktır.

Bu dönemde Batı'da da zamanın ruhuna uygun, bir başka deyişle milliyetçiliğin artmasıyla birlikte dilin arındırılmasına yönelik çalışmalar görülmektedir. Ancak Batı dillerindeki dilde sadeleşme ile dilimizdeki sadeleşme kıyaslandığında, onlarda dilbilgisel etkilenmenin olmadığını, etkilenmenin daha çok sözcük bazında olduğunu görürüz. Örneğin, bir Alman dilbilimci dilde sadeleşme, sadeleştirme (Sprachpurismus) ya da arındırma (Sprachreinigung) kavramlarından söz ettiğinde büyük ölçüde Almancanın Fransızca ve Latince kökenli sözcüklerden arındırılması anlaşılır. Ömer Seyfettin'in Ali Canip Yöntem, Necip Türkçü ve Ziya Gökalp'le önderlik ettiği Yeni Lisan hareketi, *Genç Kalemler*, *Türk Sözü* gibi dergilerle yürüttükleri dilin yabancı unsurlardan arındırılması çalışmaları, Avrupa'da ulusal/kurumsal düzeyde, Fransa'da 1635 yılında kurulan Fransız Akademisi, Almanya'da çok sayıdaki Dil Cemiyetleri (Fruchtbringende Sprachgesellschaft 1617-1680; Allgemeine Deutsche Sprachverein 1885-1940; Gesellschaft für deutsche Sprache. 1947 kuruluş.) tarafından yürütülür. Ömer Seyfettin'in de Fransız Abel Hovelacque ve dillerin ortak bir kökenden türediğini ve zamanla farklılaştığını savunan Soyağacı Teorisi'nin (Stammbaumtheorie) kurucusu, dillerin sınıflandırılmasında öncü yaklaşımları olan Alman August Schleicher, dil ve din arasındaki ilişkiye vurgu yapan Max Müller gibi dilbilimcilerin eserlerinden yararlanarak kuramsal altyapısını, donanımını güçlendirdiği anlaşılmaktadır.

Bu birikim ve Tanzimat'tan itibaren yürütülen dilde sadeleşme yönündeki çabalar, özellikle Yeni Lisan Hareketi ile kuramsal bir zemine oturtulmuş ve toplumsal bir bilinç sağlanmıştır. Bu hareket yalnızca dilin yapısal dönüşümünü değil, aynı zamanda edebiyatın işlevini ve yönelimini de etkilemiştir. Başlatılan bu dilsel dönüşüm, Ömer Seyfettin'in kısa öykü türündeki eserleriyle edebî bir pratiğe dönüşmüş; böylece Yeni Lisan anlayışı, yalnızca kuramsal düzeyde değil; edebiyat aracılığıyla geniş kitlelere ulaşmayı da başarmıştır.

2. Yeni Lisan’ın Edebiyata Yansıması

Yeni Lisan’daki kuramsal yazıların edebî yansımalarına ve Ömer Seyfettin’i Türk kısa öykücülüğünün mimarı kılan kaynaklara bakıldığında, Balkanlar’ın önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Bu coğrafyada yaşadıkları, gördükleri onun milliyetçiliğe meyletmesinin de kaynağını oluşturur ve büyük ölçüde zamanının ruhuyla bağdaşır niteliktedir. Görevi nedeniyle orada bulunduğu yıllarda Osmanlı karşıtı ayaklanmalara, halk hareketlerine tanık olur. Yanya’da Yunanlılar tarafından yaklaşık bir yıl esir tutulur. Bu esaret, bir asker olarak onda derin izler bırakır ve yazdıklarıyla halkı bilinçlendirme arzusunu pekiştirir. Selanik’te *Genç Kalemler* çevresi, Ziya Gökalp ile tanışıklığı onu bütünüyle ideolojik bir yazma pratiğine yönlendirecektir. Özellikle *Türk Sözü*’nün 25 Nisan 1914 tarihli ilk sayının son cümlelerine bakmak yeterlidir:

“Türk Sözü uyanan âlim ve milliyetine âşık yüksek Türk gençliğiyle, uyuyan ve bir ışık bekleyen Türk halkı arasında bir kapıdır, gençlik o kapıdan girmekle alçalmayacak, bilakis halkı, yani kendi varlığını, kendi milletini yükseltecek, kendine benzetecektir.” (Polat 2024: 369). Bu satırlar, Ömer Seyfettin’in edebiyatı bir bilinçlenme aracı olarak gördüğünü ve halkla aydınlar arasında bir köprü kurma idealini taşıdığını ortaya koyar. Dilin sadeleştirilmesi bu köprünün temel taşıdır.

Bu sadeleşme anlayışı, yalnızca ideolojik bir tercih değil, aynı zamanda edebî biçim ve anlatımda da kendini gösteren bir estetik tutumdur. Nitekim Ömer Seyfettin’in sade ve doğrudan anlatımı, Fransız Guy de Maupassant’ın hikâyeciliğiyle sıkça karşılaştırılmıştır. Her iki yazarın kısa, öz ve mesaj taşıyan hikâyeleri, biçimsel yalınlıkla düşünsel derinliği birleştirme çabası açısından benzerlik taşır. Bu benzerlikte her ikisinin hikâyelerinin de giriş, gelişme ve sonuç (serim, düğüm/ler ve çözüm) bölümlerinden oluştuğuna dikkat çekilir. (Polat 2019: 24) Ancak Özsarı, bu türden bir benzerliğin ayırt edici bir özellik sayılamayacağını, organize yazıların tamamının bu düzene göre oluşturulduğuna vurgu yaparak, Guy de Maupassant’la Ömer Seyfettin’in iki kısa hikâyesini Algirdas Julien Greimas’ın yapısal semiyotik (structural semiotics) ve derin yapı yöntemlerini kullanarak kıyaslar ve “bu iki yazarın gerek temalar, gerek üslup gerekse anlatım teknikleri bakımından epeyce müşterek noktaları vardır.” saptamasını yapar (Özsarı 2016: 633). Bu bağlamda Alangu, Ömer Seyfettin’in anı defteri tutuşuna, eserlerini bu notlardan çıkardıklarına, dolayısıyla “eser-hayat” bağlamında biyografisinin bilinmesinin bir gereklilik olduğuna dikkat çeker. Ömer Seyfettin’in 20. yüzyılın ilk yirmi yılında -ölümüne dek- Trablusgarp, Balkan ve I. Dünya Savaşları gibi pek çok çatışmaya tanıklık etmiş; bir impara-

torluğun yıkılış sürecini yaşamış olması, onun edebî üretimini derinden etkilemiş ve dolayısıyla Millî Edebiyat’ın ideolojik ve estetik temellerinin şekillenmesinde belirleyici bir rol oynamıştır. (Alangu 2025: 13)

Ömer Seyfettin’in edebiyat aracılığıyla dilde sadeleşme idealini nasıl somutlaştırdığı ve bu ideali hem bireysel deneyimleri hem de kuramsal alt-yapısıyla nasıl beslediği bu bölümde ortaya konmuştur. Ancak bu dilsel dönüşüm süreci, dönemin bazı aydınları tarafından olumlu karşılanırken bazıları tarafından da eleştirilmiştir. Yeni Lisan Hareketi’nin edebî ve ideolojik etkileri kadar, bu harekete yöneltilen eleştiriler ve bu eleştirilerin doğurduğu fikrî dönüşümler de hareketin kapsamını ve etkisini anlamak açısından önemlidir. Bu bağlamda, şimdi Yeni Lisan’a yöneltilen eleştiriler ve bu eleştirilere yönelik düşünsel tepkilere değinilecektir.

3. Yeni Lisana Eleştiriler ve Fikri Dönüşümler

Ömer Seyfettin’in dilde yenileşme/sadeleşme girişimine karşı çıkanlar, eleştirenler de olur; bunların başında Yakup Kadri Karaosmanoğlu gelir ki, eleştirileri ağırlıklı olarak bu hareketin dili kısırlaştıracağı yönündedir. Ömer Seyfettin, Karaosmanoğlu’na “Yeni Lisan ve Çirkin Taarruzlar” başlıklı makalesiyle cevap verir:

Karaosmanzade Yakup Kadri Bey biraz elini başına koysun. Dimağıyla düşünsün, sınırlarına yine kendi cevap versin: Kelimeler, anlatacakları fikirlere göre intihap edilir. Sırf eski Türklüğe ait bir iki manzumede yazılan ‘budun’, ‘millet’in yerine kaim olmayacaktır. Fakat eğer, yine böyle eski Türklüğü hatırlatmak icap ederse şüphesiz pervasızca yazılır; Yeni Lisancılar hareketlerini ilme ve mantığa uyduruyorlar.” (Polat 2024: 330).

Seyfettin’in bu cevabı, dilde sadeleşme hareketinin duygusal değil; bilimsel ve mantıksal temellere dayandırıldığını ortaya koyar. Eleştirileri ciddiyle ele alırken, dilin ulusal kimlik açısından taşıdığı önemi de açıkça ortaya koyar. Ömer Seyfettin’in eleştirilerinde dil, ulusal kimliğin ayrılmaz bir parçası olarak görülür ve lisanlarını düzeltmek isteyenlerin sesleri kısılırsa “asıl o vakit içtimaî bir tehlike” ile karşı karşıya olunacağını, Türklüğün sönmüş, bitmiş olacağına işaret eder ve “Fakat hayır, azizim Yakup Kadri Bey! Uyanmaya başlayan büyük Türklük, milliyeti, hâkimiyeti, istikbali ve mazisiyle beraber lisanını da milliyetsizlerin elinden kurtaracak.” sözleriyle karşı çıkar (Polat 2024: 331).

Ömer Seyfettin’in doğal ve yaşayan bir dil oluşturma amacının başarıya ulaşmasında dönemin siyasi ve sosyal şartlarının da önemli rol oynadığını belirten Ercilasun:

Yüzyıllarca vatan bilip üzerinde yaşadığımız Balkan toprakları elimizden çıkmış; asırlarca birlikte yaşadığımız Bulgar, Yunan, Slav toplulukları devlete başkaldırarak topraklarımızı elimizden almış; kendi milliyetlerine sarılan bu milletler karşısında Türk de kendisine dönmek zorunda kalmıştır. Bütün bu olaylar, Türkçülük fikrini öne çıkarmış; şair ve yazarlarımız millî bir edebiyat yaratmanın gereğine inanmışlardır (Ercilasun 2020: 13).

Bu tarihsel bağlam, Ömer Seyfettin'in dilde sadeleşme çabasının yalnızca edebî değil, aynı zamanda siyasî ve kültürel bir karşı duruş olduğunu göstermektedir. Dil, ulusal kimliğin yeniden inşasında temel bir araçtır. Nitekim, Yakup Kadri Karaosmanoğlu başlangıçta Yeni Lisan Hareketi'ne karşı çıkmış olsa da; yürüttüğü tartışmalar, sağlık sorunları nedeniyle yaşadığı yurt dışı deneyimi ve Ziya Gökalp'in onu millî edebiyatın temsilcisi olarak göstermesi, dil ve edebiyat konularındaki görüşlerinde önemli bir dönüşüme neden olmuştur. Hülya Argunşah, bu fikrî dönüşümün altını özellikle çizer (2011: 19-28).

Yeni Lisan Hareketi etrafında gelişen eleştirel söylemler ve bu söylemlere karşı inşa edilen düşünsel müdahaleler, Ömer Seyfettin'in dilsel yönelimlerinin edebî sınırların ötesinde, ideolojik formasyonun bir parçası olarak şekillendiğini göstermektedir. Bu bağlamda dil, bireysel tercihlerin ötesinde, ulusal kimliğin ve ulusal bilincin inşasında belirleyici bir unsur olarak konumlanmıştır. Hareketin etrafında gelişen tartışmalar, dilin sadeleşmesi meselesini teknik bir düzenleme olmaktan çıkarıp, millet olma idealinin temel taşı hâline getirmiştir. Bu çerçevede, şimdi Ömer Seyfettin'in dil anlayışı kimlik kavramı ekseninde ele alınarak, dilin ulusal aidiyetle kurduğu derin bağ incelenecektir.

4. Dil ve Kimlik

Dil, doğası gereği sürekli bir değişim/dönüşüm içerisindedir. Wilhelm von Humboldt "Dilin kendisi bir ürün (Ergon) değil, bir etkinliktir (Energeia)" der (Akarsu 1984: 21). Bu yaklaşım, Ömer Seyfettin'in dil anlayışının durağan değil; sürekli gelişen ve toplumsal ihtiyaçlara göre şekillenen bir yapı olarak ele alındığını gösterir. Dilin bir "süreç" olarak kavranması, onun milliyetçilikle kurduğu bağı daha da anlamlı kılar. Bu çalışmanın başlığı da Humboldt'un savını doğrularcasına geçmişten günümüze değin bir devinimi göstermesi açısından Ömer Seyfettin'de Dil Meselesi/Davası/ Problemi/Sorunu olarak kurgulanabilirdi. Ancak sorunsal olarak yeğlenmiş olmasının nedeni, dilimiz üzerinde hâlâ tam bir uzlaşının sağlanamamış olduğu yönündeki düşünsel kaygıda yatmaktadır. Bu da yine Ömer Seyfettin kaynaklı bir kaygı, zira ona göre, dilde sağlanacak bir uzlaş, millet

olmanın başlıca koşuludur. “Türklerle millî varlıklarını duyurmak için ilk şart lisandı. Lisan, milletin zarfıdır.” (Polat 2024: 823) Bu anlayış, Ömer Seyfettin’in dili yalnızca bir iletişim aracı değil, milletin varlığını taşıyan bir “kapsayıcı” olarak gördüğünü ortaya koyar ki, bu da onun dilde sadeleşme çabasının arkasındaki ideolojik motivasyonu açıklar. Özetle, Ömer Seyfettin’in dil sorunsalının özünü millet olma oluşturmaktadır. Onu Ziya Gökalp’le yakınlaştıran düşüncenin de bu kavrayış olduğu söylenebilir.

Bu bağlamda onun dil anlayışı ve sadeleşme önerisi teknik bir öneri değil, aynı zamanda ulusal kimlik inşasının da temelini oluşturmakta ve kendi deyimiyle bir devrim gerçekleştirmek üzere yola çıkmış bir hareket, bir çağrıdır: “Geliniz Canip Bey, edebiyatta, lisanda bir ihtilâl vücuda getirelim. Ah, büyük fikir. Sa’y, sebat ister...” (Polat 2024: 1067) Bu çağrı, dilde sadeleşmenin bir reform değil, bir devrim olarak kurgulandığını gösterir. Seyfettin’in bu söylemi, dilin dönüşümünü bireysel değil, kolektif bir eylem olarak gördüğünü kanıtlar. Nitekim Mert de Ömer Seyfettin’in Ali Canip’e yazdığı mektubundaki “İhtilal” sözcüğünün atlanmamasına, bu sözcüğün onun “ülküsünde ta baştan kararlı olduğunun da kanıtı. Millî Edebiyatı’ı bu iki mektupla başlatmak yanlış olmaz sanırım” diyerek *Genç Kalemler* dergisinin yeni bir edebiyatın doğuşuna beşiklik ettiğine işaret eder (Mert 2004: 21).

Onun almış olduğu askeri eğitim ve yapmış olduğu görevlerde edindiği deneyimler, dönemin entelektüelleriyle tanışıklıkları ve Baha Tevfik’in önerisi üzerine öğrendiği Fransızca, düşünsel zenginliğine katkı sağlar, hayatında yeni ufuklar açar.

“Genç muharrirlerden Yeni Lisan teklifimi ilk defa iki kişi kabul etti: Merhum Baha Tevfik, Ali Canip. Baha Tevfik, *Madde ve Kuvvet*’i Arapça, Acemce terkiplerden arî, mümkün olduğu kadar sade Türkçe ile yazdı. Ali Canip uzun tereddütlerden sonra edebî zevkini milletin menfaatine feda etti.” diyerek bu iki isme duyduğu yakınlığı ortaya koyar (Polat 2024: 823)³. Batı’ya yönelmenin bir zorunluluk olduğunu dile getirir. Eserlerinde özellikle Fransız kültürünün etkilerini görmek mümkündür: “Biz yazıda “teknik”i, medeniyeti içine girmek mecburiyetinde bulunduğumuz Garp’tan alacağız. Kim ne derse desin. [...] Maneviyatımız millî, maddiyatımız beynelmileldir. Mevzularımız, hislerimiz millî olabilir. Fakat edebiyat nevileri millî olamaz.” (Polat 2024: 636).

Dil üzerine yoğunlaşmanın, düşünmenin, insanı doğal olarak kimlik konusunda sorgulamalara yöneltmesi büyük oranda İmparatorlukların parça-

³ *Madde ve Kuvvet*’i Baha Tevfik Ahmed Nebil’le Türkçeye çevirmiştir. Eser, Friedrich Karl Christian Ludwig Büchner (1824-1899) Alman filozof, fizyolog ve doktora aittir.

lanması, Fransız Devrimi sonrası ulus devletlerin ortaya çıkmasıyla paralel geliştiği görülmektedir. Özellikle 20. yy başlarında Balkan coğrafyasında yaşanan toplumsal gelişmelerin odağını da bu kimlik sorunsalı, bir başka ifadeyle millet olma/inşa etme oluşturmaktadır. Bu bağlamda Jan Assmann şu saptamayı yapar: “Kimlik bir bilinç, daha doğrusu kişinin kendi hakkındaki bilinçsizce oluşan algılayışının bilince çıkmasıdır. Bu hem bireysel hem de toplumsal düzeyde geçerlidir.” (Assmann 2015: 139) Ömer Seyfettin’in eserlerinde ele aldığı tarihi konular, destanlar, kahramanlıklar bu düşüncüyü doğrular nitelikte, yeni bir Türk kimliği inşasına dönüktür. Jusdanis de “Bir millî bilinç yaratmanın en önemli aracı yerel dildir” der. (Jusdanis, 1998, s. 69) Bu bakış, Ömer Seyfettin’in dilde sadeleşme çabasının yalnızca estetik değil, kimliksel bir işlev taşıdığını destekler. Yerel dilin millî bilincin taşıyıcısı olması, onun edebî ve kuramsal üretimini anlamlandırmada kilit rol oynar. Dil ve kimlik arasındaki bu güçlü bağ, Ömer Seyfettin’in yalnızca kuramsal metinlerinde değil, aynı zamanda edebî üretiminde de kimlik inşasına hizmet eden bir araç olarak belirginleşir. Dilin ulusal kimliğin taşıyıcısı olduğu yönündeki düşüncesi, onun sadeleşme çabasını ideolojik bir zemine oturtmuş; bu yaklaşım, kurmaca eserlerinde tarihsel anlatılar ve kahramanlık temalarıyla somutlaşmıştır. İzleyen bölümde onun dil ve kimlik ilişkisini edebiyat aracılığıyla nasıl yapılandırdığı ve milliyetçilik düşüncesini nasıl temellendirdiğine değinilecektir.

5. Kurmaca Eserlerinde Kimlik İnşası ve Milliyetçilik

Ömer Seyfettin’in sade dil, kısa anlatım, kolay okunabilirlik gibi biçimsel özellikleri onu yanlış bir algıya yönlterek çocuk edebiyatçısı olarak görülmesine yol açar. Onun kuramsal eserleri kadar kısa öyküleri de bir anlamda angajedir; kimlik inşasına dönük bir ülküyü hedefler, milliyetçiliği esas alır. Örneğin, Çanakkale’den Sonra, Pembe İncili Kaftan, Diyet, Başını Vermeyen Şehit, Topuz, Teselli, Kütük, Ferman, Forsa gibi eserleri Türklük ve ulusal bilincin yerleştirilmesine dönüktürler. Köroğlu, onu milliyetçiliğin uygulayıcısı olarak nitelendirir ve eserlerine yönelik şu görüşlere yer verir:

Türk milliyetçiliğinin ilk evrelerindeki temel sorun ve olayları kurmaca alanına taşımasıdır; yüzyıl başı Balkanları’ndaki Osmanlı karşıtı ve milliyetçi çalkalanma, Balkan Savaşı sonrası durum, Türkçülük karşıtı çevreler vb. pek çok konu modern Türk kolektif belleğindeki en kristalize ifadesini bu kısa öykülerde bulur (Köroğlu 2010: 355, 356).

Özdemir de onun “istemli olarak Milletin kahramanlık geçmişine, epik anlatılara yönelerek kimlik inşasında bir duygu-heyecan yaratmayı” hedeflediğine vurgu yapar. (Özdemir 2020: 268) Bu vurgu, Ömer Seyfettin’in tarihsel anlatıları birer nostalji unsuru olarak değil, ulusal kimliğin duy-

gusal temellerini güçlendiren araçlar olarak kullandığını gösterir. Jusdanis de kimlik inşasında edebiyatın araçsallaştırılmasını şu sözlerle vurgular:

[...] millet inşasının başlangıç aşamasında milliyetçiliğin taşıyıcıları, bir millî bilinç belirleyip kodlayacak kurumlar kurmak isterler. Edebiyat bu tür kurumlardan biridir. [...] bütün sanatlar arasında millet oluşumuna en güçlü bir biçimde edebiyat iştirak eder. [...] Edebiyat kolektif kimliğin aynası olarak hizmet verir ve aynı zamanda onun hikayesini anlatır (Jusdanis, 1998, s. 68).

Ömer Seyfettin’in bu edebî ve kuramsal eserlerinin, özellikle milliyetçilik düşüncesi bağlamında, beslendiği kaynağın pek çoğunun Fransız bilim, sanat, düşünce insanları olduğunu, gerekçesinin de “Osmanlıdaki yenileşme çabalarının daha çok Fransız etkisiyle gerçekleştirilmek istenmesine” bağlanabileceği görüşündedir Şengül (Şengül 2021: 17).

Onun milliyetçiliği dil birliğine, Türkçülüğe dayalı, ülkü temelli bir milliyetçilik anlayışıdır. Batı’yı özümsemiş, özellikle de Fransızca öğrenmiş olması Batılı kaynaklara ulaşımını sağlamış; dil bilinci/duyarlılığı kazanmasını sağlamıştır. Yazmanın, okumanın önemini “Genç Kızlarımız için altı Derste Tabii Yazmak Sanatı” başlıklı çalışmasında kadına kültür taşıyıcılığı rolü yükleyerek şu sözlerle ortaya koyar:

Onun için bize şimdilik mutlaka Garp lisanlarından birini öğrenmek lazımdır. (...) Yazı yazmasını isteyen behemehal bu üç lisandan birisini bilecektir. Nesrin, nazmın tekniği Garp’tadır. Modeller Garp’tadır. En büyük şaheserler Garp’tadır. Bu üç lisandan birine vakıf değilsek cihanın ölmez şaheserlerini okumak saadetinden mahrum kalacağız. Avrupa lisanlarından birini öğrenince ilk evvel mutlaka o lisana tercüme olunmuş bulunan şaheserleri okumalıyız. Sanatın sırrı, Yunan-Lâtin klasiklerindedir (Polat 2024: 638).

Üç lisanla kastettiği Almanca, Fransızca ve İngilizce’dir. Bu kavrayış aynı zamanda, Ömer Seyfettin’in Batı’ya yöneliminin yüzeysel bir taklitten ziyade, evrensel estetik değerleri içselleştirme çabası olduğunu ortaya koyar. Onun milliyetçiliği, dışlayıcı değil, seçici ve sentezleyici bir karaktere sahiptir.

Ömer Seyfettin’in kurmaca eserlerinde ortaya koyduğu milliyetçi söylem ve kimlik inşası, yalnızca edebî bir yönelim değil, aynı zamanda Yeni Lisan Hareketi’nin kuramsal ilkeleriyle doğrudan ilintilidir. Onun öykülerinde işlenen tarihsel temalar, kahramanlık anlatıları ve yalın dil kullanımı, *Genç Kalemler* çevresinde şekillenen dil ideolojisinin edebî düzlemdeki yansımalarıdır. Bu bağlamda, Yeni Lisan Hareketi’nin kuramsal temellerine, Ömer Seyfettin’in bu hareketteki rolüne ve dilde sadeleşme çabasının düşünsel arka planına eğilerek, edebiyat ve dil politikası arasındaki etkileşime odaklanılacaktır.

6. Yeni Lisan Hareketi: Kuramdan Uygulamaya

Ömer Seyfettin salt bir çocuk edebiyatı yazarı olarak ele alınamaz. O büyük bir dil bilincinin oluşumunun önderi, Selanik'te başlatılan “Yeni Lisan Hareketi”nin henüz yirmi yedi yaşında kurucusu ve kuramcısıdır. Günümüzden bakıldığında onun dilinin aslında hedeflediği kadar da sade, kolay anlaşılır bir dil olmadığını görürüz, ancak yaşadığı dönemle kıyaslandığında devrim niteliğindedir. Dil’e dair son derece yerinde saptamaları dil üzerine düşünce üretenlerin karşılaştıkları sorun/sal/lardır. “Yeni Lisan”da Arapça ve Farsçadan sözcük almakla kalınmadığını kural/ların da alınmaya başlanmış olmasına şiddetle karşı çıkar, bunların dili yapaylaştırdığını vurgular. “... Arabî ve Farisî birçok kelimeler lisanımıza girmiş. Bunun kat’iyen zararı yok. Lâkin edebiyat, sanat ve dolayısıyla tezeyyün fikri Arabî ve Farisî kaideler de getirmiş. Türkçe muvazenesini kaybetmiş” (Polat 2024: 238). Ömer Seyfettin dildeki bu yapaylaşmayı yapısal bir bozulma olarak gördüğünü gösterir. Dilin dengesi bozulduğunda, onun iletişim gücü ve kültürel taşıyıcılığı da zayıflar. 11 Nisan 1911 tarihli yazısında bu yeni dilin millî edebiyatın da temelini oluşturacağına işaret eder: “Şimdi yeni bir hayata, bir intibah devresine giren Türklere yeni, tabii bir lisan, kendi lisanları lazımdır. Millî bir edebiyat vücuda getirmek için evvela millî bir lisan ister. Eski lisan hastadır. Hastalıkları, içindeki lüzumsuz ve ecnebi kaidelerdir.” (Polat 2024: 241) Burada edebiyatın yalnızca bireysel değil, toplumsal bir inşa süreci olduğunu vurgular. Ona göre dil, edebiyatın temelidir; bu temel sağlam olmadıkça ulusal bilinç de gelişemez. Yabancı kuralların yer almadığı bu yeni millî dilde konuşma ve yazı dili aynı olacaktır. Buna da Tanzimat eğitimi almamış Türk kadınlarının konuştuğu Türkçe’yi en uygun örnek olarak gösterir. Ömer Seyfettin’in, bu millî dile karşılık olarak “Tanzimat’tan itibaren yapılan dil tartışmalarında, birbirinden farklı anlamlandırmalarla İstanbul Türkçesi, İstanbul lehçesi ve İstanbul ağzı terimleri” kullanılmış olsa da “İstanbul Türkçesi” terimini edebî dile yerleştiren olduğunu ve onun dil görüşünün olgunlaşmasında Şemseddin Sâmî ve Batılı dilbilimcilere vurgu yapar Mustafa Argunşah (Argunşah 2020: 216)

“Yeni Lisan” (Genç Kalemler, C. II, Sayı 1, 8 Nisan 1327 / 21 Nisan 1911, s.1-7)⁴ makalesinde Türkçenin sorunlarını etraflıca irdeler ve Yeni Lisan’ın amacını şu sözlerle ortaya koyar: “Biz, bütün karanlıklardan uzak, hür ve müstakil, ilim ve edebiyat için çalışacağız. Gayemiz millî bir lisan, millî bir edebiyat vücuda getirmek olacaktır” (Polat 2016: 208). Bu hedef, Yeni Lisan’ın yalnızca dilsel değil, kültürel bir devrim olduğunu ve dil aracı-

⁴ Söz konusu makalenin tarihi/künyesi Hülya Argunşah tarafından şöyle verilir: (Genç Kalemler, C. II, Sayı 1, 29 Mart 1327 / 11 Nisan 1911, s.1-7) Ömer Seyfettin, *Bütün Eserleri Makaleler* 1, Hzl. Hülya Argunşah, C. 6, Dergâh Yay., İstanbul, 2001, s. 106).

lığıyla yeni bir ulusal kimlik ve edebî gelenek oluşturmaya hedeflediğini ortaya koyar. Buna koşut, Arapça ve Farsça sözcük ve tamlamalarla yüklü Osmanlıca’ya duyduğu nefreti ve gerekçesini de Ali Canib Bey’e yazdığı mektupta dile getirir:

Bizim lisanımız -her zaman düşündüğümüz gibi- berbat, perişan, fenne, mantığa muhalif bir lisandır. Garp edebiyatını biraz tanıyan, mümkün değil bu nefretten kurtulamaz.

Bu lisanı zaman ve vâkıfane bir sa’y tasfiye eder. [...] Sa’yimin esasını teşkil edecek noktalar pek basit: Arapça, Farsça terkiplerin hiç lüzumu yoktur. Bunlar ancak süs içindir. Kimin gösterecek, teşhir edecek fikri yoksa onları çok kullanmıştır. Eğer terkipler terk olursa tasfiyede büyük bir adım atılmış olmaz mı? Bunu yalnız başaramam (Polat 2024: 1067).

Bu sert eleştiri, Ömer Seyfettin’in Osmanlıca’ya karşı duyduğu tepkinin yalnızca estetik değil, rasyonel temellere dayandığını gösterir. Ona göre dil, mantık ve bilimle uyumlu olmalıdır.

“Yeni Lisan Hareketi” sonrası yazdığı kısa öykülerinde burada saptadığı ilkelere bağlı kalarak bu kuramın uygulayıcısı olmuştur aynı zamanda. Onun “Yeni Lisan Hareketi” Osmanlı İmparatorluğu’nun parçalanması sürecinden yani çöküslülükten ulus devlete geçişten bağımsız değerlendirilmemelidir. Balkan Savaşı’nda Osmanlının yenilmesi üzerine İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin devletin idaresini ele geçirmesi ve başlangıçta inandıkları Osmanlıcılık ideolojisinden gayrimüslimlerin yanı sıra Müslüman Arnavut ve Arapların da kendi ulusal emellerini gerçekleştirmeye çalıştıklarını görünce vazgeçerler; ülkenin kurtuluşunu Ziya Gökalp’in Türkçülüğünde bulurlar (Kuran 1976: 1012). “Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmak” anlayışıyla 1912’de kurulan Türk Ocağı Derneği’nin *Türk Yurdu* dergisinde bu oluşumun ilkeleri makaleler halinde ele alınır (Kuran 1976: 1013). Bu üçlü formül, Yeni Lisan Hareketi’nin yalnızca dil değil, bir kimlik ve uygarlık projesi olduğunu gösterir. Ömer Seyfettin’in dil anlayışı, bu üç eksenle şekillenen bir toplumsal dönüşümün parçasıdır. Ezel Kuran da parçalanmış Osmanlı İmparatorluğu’nun enkazı üzerine Mustafa Kemal Paşa tarafından kurulan Türkiye Cumhuriyeti’nde gerçekleştirilen devrimlerde Ziya Gökalp ve diğer Batılı düşünürlerin etkisine vurgu yapar (Kuran 1976: 1013).

Agah Sırrı Levend de Ömer Seyfettin’i Yeni Lisan hareketine yönelten nedenlerin neler olduğunu sorgular kült eserinde:

Genç Kalemler’deki “yeni lisan” hareketinin Ömer Seyfettin’le başladığını biliyoruz. Acaba Ömer Seyfettin’i bu harekete götüren

nedir? Acaba o Tanzimat'tan beri sürüp giden dil sorununu ve bu sorun çevresinde yapılan tartışmaları gazete ve dergilerde izlemiş midir? Burasını bilmiyoruz. (Levend 1972: 316).

Bu merakla birlikte Agâh Sırrı Levend, Yeni Lisan'da ele alınan konuların başlıklarının dil ve edebiyatın yanı sıra “milliyet” ve “kavmiyet” konularının oluşturduğuna dikkat çekerek, bir anlamda Ömer Seyfettin'in esas konusunun “millet olma” olduğuna, ancak buna da gereken açıklığın getirilmemiş olması eleştirisini yöneltir (Levend 1972: 315).

Ömer Seyfettin'in Ziya Gökalp'le olan fikrî yakınlığına, dil sorununun millet olma yolunda bir engel teşkil ettiği görüşünü şu sözlerle dile getirir Levend: “Gerçekten Ziya Gökalp için dil sorunu, Türkçülük hareketinde aşılması gereken yolların en önemlilerinden biri idi. O, fırsat düştükçe bu konuya dokunmuş, kendi düşüncesine göre yürünmesi gereken yolu göstermek istemiştir” (Levend 1972: 331). Bu bakış, Ömer Seyfettin'in dilde sadeleşme çabasının Ziya Gökalp'in Türkçülük ideolojisiyle nasıl örtüştüğünü, dilin millet olma yolunda aşılması gereken stratejik bir engel olduğunu gösterir. Levend, Ziya Gökalp'in 02 Nisan 1916 tarihli “Lisan” başlıklı şiirini Yeni Lisan hareketinin bir özeti niteliğinde örnek olarak verir (Levend 1972: 332-333).

Ömer Seyfettin'in Yeni Lisan Hareketi'ne kuramsal düzeyde yaptığı katkılar, yalnızca dilsel bir reformu değil, aynı zamanda ulusal kimlik inşasını hedefleyen bir düşünsel devrimi temsil etmektedir. Hareketin tarihsel bağlamı, ideolojik temelleri ve edebî uygulamaları birlikte değerlendirildiğinde, dilin toplumsal dönüşümdeki rolü daha da belirginleşmektedir. Bu çerçevede, şimdiye dek ele alınan kuramsal metinler, sözü edilen kısa öyküler ve tarihsel gelişmeler ışığında, Ömer Seyfettin'in dil sorunsalına yaklaşımını genel bir değerlendirmeye sonuçlandırmak yerinde olacaktır.

7. Sonuç

Ömer Seyfettin, toplumsal ve siyasal dönüşümlerin yaşandığı yirminci yüzyılın ilk çeyreğinde, yeni ve uygar bir toplumun inşasında dil bilincinin ve kimlik inşasındaki belirleyici rolünü, pek çok çağdaşından önce kavramış bir düşünürdür. Onun dil anlayışı, yalnızca bir yazınsal tercih değil; toplumsal bir dönüşüm projesinin, toplumu ortak bir ülkü etrafında bir arada tutma çabasının temel taşıdır. Tanzimat'tan itibaren süregelen dil tartışmalarını tarihsel bir bilinçle değerlendiren Ömer Seyfettin, Yeni Lisan Hareketi aracılığıyla hem kuramsal hem de edebî düzlemde Türkçenin sadeleşmesini savunmuş; bu sadeleşmeyi millet olma idealinin vazgeçilmez koşulu olarak görmüş, her kesime hitap eden eserler üretmiştir. *Genç Kalemler* çevresinde şekillenen bu hareket, Ziya Gökalp'in Türkçülük ideolojisiyle birleşerek

yalnızca dilin değil, kimliğin ve kültürel belleğin yeniden ele alınmasının yolunu açmıştır. Ömer Seyfettin’in kısa öykülerinde kullandığı sade dil, tarihsel temalar ve kahramanlık anlatıları, bu ideolojik yönelimin edebî düzlemdeki yansımalarıdır. Arapça ve Farsça tamlamalara karşı çıkarken, yabancı kökenli sözcüklerin Türkçenin ses ve anlam yapısına uyumlu biçimde kullanılmasını savunması, onun dilde sadeleşmeyi dogmatik değil; işlevsel bir yaklaşımla ele aldığını gösterir. Batı’daki dil arındırma hareketleriyle benzer biçimde, Ömer Seyfettin’in dil devrimi de kimlikssel, kültürel bir dönüşümü hedeflemiştir. Sonuç olarak, onun dil sorunsalı, özünde millet olma ve milleti bir arada tutabilme sorunsalıdır. Bu amaçla ortaya koyduğu düşünsel ve edebî miras, günümüzde hâlâ canlılığını korumakta ve dilin kimlik inşasındaki rolüne dair tartışmalara yön vermektedir.

Kaynaklar

- Akarsu, Bedia (1984). *Wilhelm von Humboldt’da Dil – Kültür Bağlantısı*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Alangu, Tahir (2025). *Ömer Seyfettin. Ülkücü Bir Yazarın Romanı*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Argunşah, Hülya (2011) “Ömer Seyfettin ve Yakup Kadri’nin Yeni Lisan Tartışmaları”, *Türk Dili*. Sayı: 715, s. 19-28.
- Argunşah, Mustafa (2020). *Ömer Seyfettin* (Haz. Hülya Eraydın Argunşah), “Ömer Seyfettin ve İstanbul Türkçesi”, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları. s. 215-229.
- Erarslan, Recep (2019). “Ömer Seyfettin’in ‘Yeni Lisan’ Haricindeki Dil Yazıları”, *HECE (Hikâyenin Türkçe Sesi. Ömer Seyfettin)* Özel Sayı: 37, s. 602-628.
- Ercilasun, Ahmet B. (2013). “Osmanlı Türkçesi”, *Yeni Türkiye*, Yıl: 9, Sayı: 55, s. 419-427.
- Ercilasun, Ahmet B. (2020). “Ömer Seyfettin ve Türk Dili”, *Türk Dili Özel Sayı*. Yıl: 69, Sayı: 828, s. 10-14.
- İmer, Kâmile (1998). *Türkiye’de Dil Planlaması: Türk Dil Devrimi*, Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Jusdanis, Gregory (1998). *Gecikmiş Modernlik ve Estetik Kültür: Milli Edebiyatın İcat Edilişi*, Çeviren: Tuncay Birkan, İstanbul: Metis Yayınları.

- Köroğlu, Erol (2010). *Türk Edebiyatı ve Birinci Dünya Savaşı 1914-1918*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Kuran, Ezel (1976). “Osmanlı İmparatorluğunda Yenileşme Hareketleri”, *Türk Dünyası El Kitabı*. Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yay. s. 1003-1013.
- Levend, Agâh Sırrı (1972). *Türk Dilinde Gelişme ve Sadeleşme Evreleri*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Mert, Necati (2004). *Ömer Seyfettin. İslamcı, Milliyetçi ve Modernist Bir Yazar*, İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Öksüz, Yusuf Ziya (2016). *Türkçenin Sadeleşme Tarihi. Genç Kalem ve Yeni Lisan Hareketi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Özdemir, Serkan (2020). “Ömer Seyfettin’in İdeolojik ve Edebî Kaynakları”, *Ömer Seyfettin İçin Hatıra Kitabı*, (Ed. Nâzım H. Polat; Filiz Ferhatoğlu) İstanbul: Türk Ocağı Yayınları. s. 256-282.
- Özsarı, Mustafa (2016) “Maupassant’ın İki Dost Başlıklı Hikâyesi ile Ömer Seyfettin’in Beyaz Lâle Başlıklı Hikâyelerinin Yapısal Bir Mukayesesi” *VI. Uluslararası Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi Kongresi 12-14 Ekim 2016 Konya. Bildiri Kitabı*, İstanbul: Nobel Yayınları. s. 630-638.
- Polat, Nazım Hikmet (Hazırlayan) (2019). *Ömer Seyfettin, Bütün Hikâyeleri*. İstanbul: YKY.
- Polat, Nazım Hikmet (Hazırlayan) (2024). *Ömer Seyfettin. Bütün Eserleri (Fıkralar, Makaleler, Mektuplar ve Çeviriler)* Ankara: TDK Yayınları.
- Şengül, Abdullah (2021). “Ömer Seyfettin’de Çağdaş Düşüncenin Kaynakları” *Kare-Uluslararası Karşılaştırmalı Edebiyat, Tarih ve Düşünce Dergisi*, No: 11, s. 15-24.